

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Έθνικό: (Γαλάτειας Καζαντζάκη) • Ένώ το πλοίο ταξιδεύει.— Όταν το Έθνικό θέατρο ἀνήγγιλε τὸ ἀνέβασμα τοῦ ἔργου τῆς Γαλάτειας Καζαντζάκη «Ένώ τὸ πλοίο ταξιδεύει» κι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ἀπορήσαμε. Σίγουρα εἴπαμε τὸ ἔργο ἀνεβαίνει γιὰ λόγους δημοκροπίας, γιὰ νὰ τραβήξει τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς μάζας πρὸς τὸ Έθνικὸ Θέατρο. Δὲν ἀποκλείονται πρᾶγματι κάτι τέτοιο. Όταν ὅμως παρακολουθήσαμε τὴν παράστασή του, κι ἀκόμα πιὸ μπροστὰ ἀπὸ τὶς πρώτες κριτικὲς ποὺ δημοσιεφτήκανε βεβαιωθήκαμε πὸς τοῦλάχιστο μὲ τὸ ἀνέβασμα τοῦ ἔργου αὐτοῦ τῆς Καζαντζάκη τὸ Έθνικὸ Θέατρο οὔτε δημοκροπία οὔτε καὶ ξέφυγε ἀπὸ τὸν κοινωνικὸ του σκοπὸ.

Ἡ Γαλάτεια Καζαντζάκη, ἔχει τὴν εὐλογητὴ διάθεση νὰ εἶναι ἀριστερή. Δὲν εἴμαστε ἐμεῖς ποὺ θαρρηθοῦμε τὴν ἀξία τῶν προθέσεών της. Εἶναι καὶ συνεργάτισσα τῶν «Ν. Πρωτοπόρων». Αὐτὸ ἴσα ἴσα μᾶς ἐπιβάλλει νὰ τὴν κρίνομε ἀνίστητά. Καὶ ἡ κρίση μας στὴν περίπτωση τοῦτη εἶναι ὅτι τὸ ἔργο της: «Ένώ τὸ πλοίο ταξιδεύει» (ἀσχετὰ μὲ τὸ τί ἐπεδίωξε νὰ δημιουργήσει) εἶναι ἓνα ἔργο ποὺ ὄχι μονάχα δὲν εἶναι ἀριστερὸ μὰ δὲν τοῦ λείπει κάπου κάπου καὶ ἐκδηλὸς τόνος ἀντίδρασης. Ἡ Καζαντζάκη λει-

πὸν δὲ γέλασε τὸ Έθνικὸ Θέατρο λεηλόνας τὸ ἔργο της ἀπὸ τὴ σκηνή του. Τὸ ἔθνικὸ θέατρο ζαίρει πολὺ καλὰ τί κάνει.

Ἐνα βαπόρι ταξιδεύει γιομάτο προσκενητῆς, ὃ ἓνα πανηγύρι. Οἱ ἐπιβάτες τῶν τριῶν θέσεων του συμβολίζουν τὶς τάξεις τῆς κοινωνίας. Ἡ κόρη τοῦ καπετάνιου συνδέει τεχνιτὰ καὶ μηχανικὰ τὶς τρεῖς θέσεις ἀνεβοκατεβαίνοντας ἀπὸ τὸ κατάρωμα στὰ καζάνια τοῦ πλοίου. Τὸ πρόσωπο τῆς κόρης εἶναι ἓνα εἶδος κομπῆρ τῆς ἐπιθεώρησης. Εἶναι μιὰ γυναίκα μ' ἐπιπόλαια ἀντίληψη τῆς ζωῆς. Προκαλεῖ ὅλους καὶ μαζί καὶ τὸ θερμιστὴ Ἡρακλῆ, ἓνα ρομαλέο ἐγκληματικὸ τύπο ποῦχει σκοτώσει ἄλλοτε τὴν ἀρραβωνιαστικιά του. Αὐτὸς ζουλεῖ, σὲ μιὰ στιγμή, καὶ τὴν πνίγει. Γιὰ νὰ σκεπάσει τὸ ἐγκλημὰ του ρίχνει τὸ πλοίο στοὺς ὄφθαλους καὶ τὸ βουλιάζει μὲ ὅλους τοὺς ἐπιβάτες—καὶ τῶν τριῶν θέσεων. Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ καταλάβει κανένας ἀπὸ τὸ θέμα αὐτὸ, ὅσα λέμε πιὸ πάνω γιὰ τὴν ἀριστερότητα τοῦ ἔργου. Ἡ ἀντιδραστικὴ «Ἔστια» τῶν Κόρηδων, ἐννοεῖ πὸς περιέχει ἰδέες σοτήριες γιὰ τὴν ἀρχουσα τάξη!

Υπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη οὐσιώδης πλευρὰ τοῦ ἔργου: ἡ καλλιτεχνικὴ! Κι' ἐδῶ ἡ Καζαντζάκη μ' ὄλο τὸταλέντο πῶχει στὰ διηγήματά της — ἔχει ἀποτύχει 100 οἶο. Τὸ ἔργο της εἶναι ἔργο τῆς ἐπιφάνειας. Ξερὴ καὶ ἀγόνη ἐξωτερικέψη τῶν τύπων καὶ τῶν ἡρώων της. Ἐνα εἶδος σκηνικὸ δημοσιογραφικὸ ρεπορτάζ, ποὺ τοῦ λείπει καὶ ἡ ἐλάχιστη ἐσωτερικὴ στιγμή. Δημιουργεῖ κι ἐμφανίζει τοὺς μικροαστοὺς τῆς β' θέσης, μετὶς συνηθεισμένες γνωστῆτους θεωρίες, μετὶς πρόχειρες λύσεις τῶν ζητημάτων τους, μὲ τὶς εὐκόλες διέξοδους σὲ μιὰ μέτρια ζωὴ, καὶ τοὺς παρυσταίνει χωρὶς νὰ κατορθώσει νὰ δώσει τίποτα ἀπὸ τὸ δράμα, ἀπὸ τὴ ψυχολογικὴ ζωὴ τῆς τάξης αὐτῆς. Τὸ ἴδιο καὶ ὃ ὄλο τὸ ἔργο. Μιλοῦν οἱ σλλάβοι θερμιστῆς κάτου στὰ ὄφθαλα τοῦ καραβιοῦ,—καὶ τὸ ἀκροατήριό γελά μὲ τὶς εὐφυολογίες τους. Καὶ γελά γιὰτὶ ἡ Καζαντζάκη δὲ μπόρεσε νὰ ἀποδώσει τὸ δραματικὸ στοιχεῖο τῶν εὐφυολογιῶν αὐτῶν ποῖναι μιὰ μοιραλογορικὴ διέξοδος στὸ στόμα τῶν πεσμένων ἀνθρώπων—ἀφοῦ τοὺς θέλει ὄλους τέτοιους ἡ Καζαντζάκη.— Μπορεῖ κανεὶς νὰ γράφει τόσα καὶ τόσα γι' αὐτὸ τὸ ἀποτυχημένο ἔργο τῆς Γαλάτειας Καζαντζάκη!

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ τῆς εἶναι πιὸ πολὺ ἀσυγχώρητο εἶναι οἱ μοιρολογίες πῶγραψε ἡ ἴδια στὴν «Πρωία» ἀπαντώντας σ' ἓνα ἀνόητο κριτικὸ της ποὺ χτύπησε τὸ ἔργο της γιὰ ἐπαναστατικὸ. Πρέπει τὸ δίχως ἄλλο τὶς σκέψεις αὐτῆς νὰ τῆς τις ἠπέβαλε ὁ σκηνοθέτης Πολίτης. Μὰ ἡ Καζαντζάκη δὲν εἶναι μεμπέκα. Ἐτσι, ἀν δὲν ἐπέτυχε νὰ πείσει τὸν κριτικὸ της ὅτι δὲν εἶναι ἐπαναστάτρια, ἔλεισε ὅμως τοὺς ἐπαναστάτες γι' αὐτὸ.